

MUCİTLERİMİZ İCATLARIMIZ

Haz: Gürkan ÖZTÜRK

Değerli okuyucularımız,

Dünya gerçekten de hızlı bir çağ yaşıyor. Özellikle teknoloji ve bilim sahasında oldukça büyük bir yarışa ve beraberinde önemli gelişmelere tanık oluyoruz.

İnsanımızın oldukça üretken ve yetenekli olduğu bir gerçek. İçimizde bilimle yakından ilgilenen, gelişmeleri dikkatle izleyen ve ürün ortaya koyan pek çok değerli araştırmacı ve bilim adamımız var. Bizim bu köşede yapmak istediğimiz, işte bu değerleri sizlere tanıtmak; genç nesillere bu konuda örnek olabilecek modeller sunmaktır. Şimdi dilerseniz bu ayki mucidimizle tanışalım.

DR. AYTEN GÜVENER

Konuşmamız sırasında bilgi, görgü ve tecrübenin tüm unsurlarını yansıtıyordu. Dr. Ayten Güvener, gerçekten de ülkemizin isimsiz kahramanlarından. Yaptığı çalışmalarıyla sadece 1989 yılında ekonomiye 65 milyar lira kazandırdı. 1990 yılında ise bunun 100 milyar lira dolayında olduğu sanılıyor. Kendisi, tüm çalışmalarını yalnız devleti için yaptığını, özel firmalarca vad edilen imkânlarla değer vermediğini belirtiyor. Devlet tarafından herhangi bir şekilde ödüllendirilip ödüllendirilmediğini soruyorum; bazı kurumlarca verilen kü-

AYTEN GÜVENER KİMDİR?

1928 yılında İzmir'de doğdu. Ankara Kız Lisesi'ni bitirdi. Ankara Üniversitesi Kimya Yüksek Mühendisliği'ne girerek 1951 yılında buradan mezun oldu. 1957 yılında doktorasını tamamladı. Sırasıyla Ankara Şehir Hıfzıssıhha Laboratuvarı'nda, AÜ Tıp Fakültesi Farmakoloji Enstitüsü'nde görev yaptı. Son olarak çalıştığı Ankara Zırai Mücadele İlaç ve Araçları Araştırma Enstitüsü'nden 2 yıl önce emekli oldu.

çük hediyeleri gösteriyor. İnsan, ister istemez üzülüyor, biraz da kızıyor. Keşke böyle insanların değerini daha iyi takdir edebilsék.

Sevindirici bir haber ise Dr. Ayten Güvener'in 1990 TÜBİTAK Hizmet Ödülü'ne layık görülmesi.

ÜLKEYE BİR ARMAĞAN: "ZİRAY"

Ziray, Dr. Ayten Güvener'in zeytin sineğine karşı geliştirdiği bir ilaç. Zeytin sineği, larvalarını zeytin üzerine bırakıp dökülmelere ve ürünün bozulmasına neden olan bir zararlı. Bu sinekle mücadele ilk olarak yurt dışından ilaç ithal edilerek başlatıldı. Zararın boyutlarını ve mücadelenin önemini gören mucidimiz, 1978 yılında zeytin sineğine karşı bir ilaç geliştirmek için kol- ları sıvadı. Çalışmalarını Tarım Bakanlığı bünyesinde yürüttü. 48 ayrı kombinasyon deneyip sonunda biriyile başarılı sonuç aldı. 4-5 yıl kadar süren laboratuvar çalışmalarından sonra ilaç ilk defa Dikili bölgesinde de-

nendi. Sonuç çok başarılıydı, 1985 yılında ilacın üretimine tam olarak başlandı. Şu an yılda 250-300 ton üretim yapılıyor ve 19 milyon ağaç ilaçlanıyor.

Patenti Dr. Ayten Güvener'e ait olan ilacın sinekler üzerindeki etkisi oldukça yüksek. İlaçlama yapılmayan yerlerde % 80'e varan zayıyata karşılık, Ziray, sineğin verdiği zararı % 1'e indiriyor. Ağustos-ekim ayları arasında uçaklarla atılan ilaç, bir yıl süreyle bozulmadan saklanabiliyor. Öte yandan, Ziray'ın Akdeniz meyve sineğine karşı da etkili olduğu belirlenmiş. Ziray, tamamıyla yerli hammadde ile üretiliyor. Maliyeti oldukça düşük olan ilaç, Edremit'te kurulan tesislerde imal ediliyor. □

